

Ukončenie I. etapy reštaurovania historickej zástavy hrnčiarskeho cechu

16.6.2026 - | Považské múzeum

Považské múzeum sa v rámci svojej starostlivosti o zbierkové fondy už niekoľko rokov usiluje aj o reštaurátorskú obnovu početnej zbierky historických cirkevných a cechových zástav. Je to zdĺhavý proces, ktorý si vyžaduje odborné znalosti i remeselné zručnosti a tiež nemalé finančné prostriedky. Vďaka podpore Fondu na podporu umenia bolo možné od júla 2025 do júna 2026 zrealizovať prvú etapu reštaurovania historickej cechovej zástavy hrnčiarskeho cechu z Varína. Odbornými garantkami a zároveň vykonávatelkami reštaurátorskej obnovy boli Mgr. art. Anna Blonska, reštaurátorka historických textílií a akad. mal. Ľuba Wehlend, ArtD. so špecializáciou na reštaurovanie závesných obrazov na plátne alebo iných nosičoch.

Zástavu, ktorá vznikla pravdepodobne medzi koncom 18. a prvou polovicou 19. storočia môžeme typologicky priradiť k procesiovým cechovým zástavam označovaným ako koruhva s krížovým rahnom. Rahno je obšité tkaninou a na oboch stranách ukončené ozdobnými sústruženými hlavicami. Zástavový list obdĺžnikového tvaru zdobený po obvode strapcovou lemovkou tmavohnedej farby je z vínovočervenej vlnenej tkaniny s rastlinným vzorom a v spodnej časti prechádza do troch cípov. Zo všetkých pravdepodobne pôvodne viseli strapce s drevenými jadrami, no zachoval sa len prostredný. V hornej časti je z oboch strán prišitý pás s ručne maľovanými zlatožltými nápismi, tiež zdobený strapcovou lemovkou. Do stredu listu je všité obojstranne maľované plátno, pričom k jednotlivým výjavom prislúcha na každej strane aj nápis. Zobrazenie Sv. Floriána, ako patróna hrnčiarov sprevádza nápis S. FLORIANE ORA P.N. (Svätý Florián, oroduj za nás). V pravej dolnej časti obrazu sa nachádza cechový znak hrnčiarov. V romantickom štíte sú symetricky rozmiestnené identifikačné predmety remesla – hrnčiarsky kruh s hrncom a po stranách dva krčahy. Reverz zástavy tvorí vyobrazenie Krista v spoločnosti mladého muža v krajinskej scenérii a nápis JESU PATER PAUPERUM MN (Ježiš otec chudobných, zmiluj sa nad nami). Z ikonografického hľadiska nejde o bežné zobrazenie a môžeme preto predpokladať, že súvisí priamo s hrnčiarskym cechom, ale jeho interpretácia zatiaľ nie je jasná. Súčasťou výjavu je v samostatnom poli namalovaný symbol hrnčiarov, Adam a Eva pod stromom poznania. Metafora hrnčiara a hliny je v kresťanskej teológii úzko spojená s otázkou stvorenia človeka, ale aj formovania ľudstva. V Knihe proroka Jeremiáša (18, 1-6) sa Boh sám prirovnáva k hrnčiarovi a ľudstvo k hline v jeho rukách.

Cieľom aktuálne ukončenej etapy bolo úplne ošetrovanie textilnej časti a čiastočné ošetrovanie všitého obojstranne maľovaného obrazu. Samotný proces reštaurovania zahŕňal viacero krokov, ako suché a mokré čistenie tkaniny, čistenie lokálnych škvŕn, vyrovnanie deformácií povrchu zaťažením, scelovanie drobných trhlín, upevňovanie uvoľnených švov a odpáraných strapcových lemoviek, či výrobu chýbajúcich závesných strapcov. Keďže ide o kombináciu textilnej zložky a obojstranne maľovaného plátna, súčasťou odbornej činnosti v I. etape reštaurovania bolo aj čiastočné ošetrovanie obrazovej časti, ktorá bola za týmto účelom vyňatá zo zástavového listu. Podobne ako pri tkanine, aj mechanické vlastnosti maliarskej vrstvy sú ovplyvňované rôznymi faktormi, napr. meniacim sa prostredím či pohybom plátenného nosiča. Dochádza tak k jej úbytku, pohybom plátna vznikajú praskliny, ktoré podporujú jej postupné odlupovanie, vznikajú aj trhliny v plátenných nosičoch. V prípade všitého obrazu išlo zatiaľ o stabilizáciu maľby prelepením, scelovanie trhlín a vyrovňovanie textilného nosiča s maľbou.

V nasledujúcej fáze obnovy budú zrealizované sondy s cieľom odhaliť rozsah novších premalieb a

zváži sa vhodnosť ich odstránenia. Ďalej sa bude postupovať podľa vypracovaného návrhu reštaurátorských prác, ktorých súčasťou bude aj ošetrovanie obojstranného nápisového pásu a záverečná kompletizácia zástavy.

<https://pmza.sk?p=78289>